

Feminisme, nog van deze tijd?

Masterproef Gender en Diversiteit

Silke De Roover
Studentennummer: 01611403
Masterproefbegeleider: Karen Celis
Vakcoördinator: Piet Van Avermaet
Masterproef voorgelegd tot het behalen van de graad van Master in Gender en
Diversiteit
30 mei 2017
Academisch artikel
Wordcount: 11653

Feminisme, nog van deze tijd?

Silke De Roover

Deze studie onderzoekt het beeld dat vandaag de dag rond feminisme heerst. Uit onderzoek blijkt dat de hoofdreden om jezelf geen feminist te noemen de negatieve connotatie is, maar wat deze connotatie juist inhoudt is niet geweten. Het is echter wel belangrijk dat mensen zich gaan identificeren als feminist, om de doelen van het feminisme te kunnen bereiken. De onderzoeksvraag luidt “welke connotatie geven studenten burgerlijk ingenieur en studenten psychologie aan de Katholieke Universiteit Leuven aan feminisme?”. Dit wordt onderzocht door middel van een kwalitatief onderzoek bij 44 studenten burgerlijk ingenieur of psychologie. De resultaten wijzen erop dat we hierbij geen verschillen terugvinden tussen de twee studierichtingen en dat er relatief weinig verschillen zijn tussen man en vrouw. Ongeveer de helft van de participanten rapporteerden zowel positieve als negatieve connotaties, iets minder dan een kwart rapporteerden enkel positieve connotaties en een laatste kwart rapporteerden enkel negatieve connotaties. Verder hadden bijna de helft van de participanten twijfels over de term en een deel opteerde zelfs voor een verandering van de term. Tot slot wou maar een kwart van de participanten zichzelf feminist noemen en nog minder zag zichzelf ooit actief met feminisme bezig zijn. Deze studie toont dat er nog een lange weg te gaan is voor het feminisme, maar dat het niet onmogelijk is. Het onderzoek geeft aanknopingspunten en ideeën van hoe het feminisme zichzelf optimaal op de politieke kaart kan zetten.

Inleiding

Aan wat denken mensen als ze het woord “feminisme” horen? Is dit overwegend positief of eerder negatief? In voorgaand onderzoek zijn er al verscheidene associaties bij het woord “feminisme” naar boven gekomen. Zo worden feministen weleens beschreven als “kieskeurig” en “overgevoelig” (Anne, 2017). Swirsky en Angelone (2014) vermeldden dan weer de associaties “feminazi’s”, “manhaters”, “BH-verbranders”, “extremisten”, “radicalen”, “niet scheren” en “lesbiennes”. Waar deze associaties vandaan komen, is minder duidelijk. Zo heeft er bijvoorbeeld nog nooit in de geschiedenis van het feminisme een BH-verbranding plaatsgevonden (Lee, 2014) en ook de mythe van de man-hatende feministen is ontkracht. Zo blijkt uit een studie van Anderson en Melinda (2009) dat feministen minder vijandig blijken te zijn tegenover mannen dan niet-feministen. De vraag naar waarom mensen bepaalde woorden of gedachten aan feminisme linken, dat is voor verder onderzoek. Dit artikel focust zich puur en alleen op *wat* mensen nu juist denken. In

de media valt vaak te lezen of te horen dat er een negatieve connotatie hangt rond feminisme. De vraag is nu in welke mate dit correct is en wat die negatieve connotatie dan juist is. De studies die ons de gegeven associaties rond feminisme opleveren peilen echter naar de vraag of mensen (voornamelijk vrouwen) zich identificeren als feminist. Deze studies vragen niet louter naar de connotaties die mensen bij het woord maken. Dit artikel maakt deze vraag ook breder dan dat, namelijk door te onderzoeken hoe mensen momenteel naar het feminisme kijken. Wat weten ze daarvan, wat vinden ze daarvan, wat is het belang daarvan, welke ideeën leven daarrond... Concreet luidt de onderzoeksvraag “welke connotatie geven studenten burgerlijk ingenieur en studenten psychologie aan de Katholieke Universiteit Leuven aan feminisme?”. Is dit overwegend positief of overwegend negatief? Als deelvragen wordt er ten eerste gekeken naar het verschil tussen mannen en vrouwen en ten tweede naar het verschil tussen studenten burgerlijk ingenieur en studenten psychologie.

Er zijn momenteel nog man-vrouw ongelijkheden in België. Zo is er ten eerste het probleem van partnergeweld. In 2010 liet het Instituut van de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen hierover een grootschalige studie uitvoeren. Hieruit blijkt dat 12,5% van de respondenten minstens één daad van geweld hebben ervaren door hun partner of ex-partner. Vrouwen zijn vaker slachtoffer van ernstigere, frequentere en andere vormen van partnergeweld. Ten tweede zijn er ongelijkheden op de arbeidsmarkt. Zo is er bijvoorbeeld de loonkloof, het glazen plafond, de combinatie tussen werk en privéleven, vaderschapsverlof, deeltijdswerken... (Instituut van de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, 2017). Ten derde vindt er een problematiek plaats op vlak van politieke besluitvorming. Er zijn nog steeds weinig politieke vertegenwoordiging van vrouwen (Instituut van de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, 2017). Deze tendens kan breder getrokken worden, kijk bijvoorbeeld ook naar de academische wereld. Deze voorbeelden zijn echter maar het topje van de ijsberg. De problematiek is breder dan dit. Deze voorbeelden geven aan dat er nog een lange weg te gaan is. Er ligt nog een hele strijd voor de feministische beweging klaar. Hieruit kan geconcludeerd worden dat er dus nog een belangrijke rol voor de feministische beweging is weggelegd.

Dit onderzoek focust zich op studenten. De redenering hierachter is als volgt: studenten zijn de toekomst. Zij zijn de intellectuelen van morgen en de opiniemakers in de maatschappij. Zij zijn het dus die mede aan de feministische kar moeten trekken. Het doel achter dit onderzoek is te achterhalen wat de speerpunten zijn voor de feministische strijd. Door te weten welk beeld er rond feminisme heerst, kan er verder nagedacht worden over hoe dit de feministische beweging en strijd voorruit kan helpen. Mogelijks kan dit onderzoek aanknopingspunten bieden om feminisme naar studenten toe te brengen en om te achterhalen wat de barrières zijn voor studenten om zichzelf feminist(e) te noemen. De studie kan een beter zicht geven op hoe feminisme optimaal op de politieke kaart kan gezet worden.

Literatuuronderzoek

Dit literatuuronderzoek bestaat uit zeven onderdelen. Als eerste zal het gaan over de steun voor de feministische beweging. Vervolgens wordt het belang van jezelf identificeren als feminist besproken. Daarna worden de oorzaken besproken waarom mensen zichzelf niet willen identificeren. Hierbij aansluitend worden ook de oorzaken besproken waarom mensen zichzelf wél willen identificeren. Na de oorzaken, worden de gevolgen van het niet-identificeren systematisch gepresenteerd. Daarna wordt er een beknopt overzicht gegeven van het onderzoek dat reeds bestaat omtrent deze thematiek. Tot slot worden de beperkingen in de huidige literatuur besproken.

Uit onderzoek blijkt dat steun voor de feministische beweging de laatste jaren relatief stabiel of zelfs gedaald is (Swirsky & Angelone, 2016). Er kwamen dan ook bijvoorbeeld media-uitspraken over de dood van het feminisme en de opkomst van het “postfeminisme” (Hall & Rodriguez, 2017). Deze uitspraken komen er door aannames dat jonge vrouwen de verdiensten van de vrouwenbeweging niet appreciëren, niet bezig zijn met discriminatie en het feminisme niet steunen (Aronson, 2017). Soms worden feministen en het feminisme direct en indirect beschuldigd van een variëteit van sociale problemen, een paar voorbeelden vanuit Amerika zijn de lagere universiteitstoegang van jonge mannen, de verminderde “mannelijkheid” in de Amerikaanse cultuur en in extreme gevallen zelfs de aanvallen op één

september 2001 (Anderson & Kanner, 2009). Verder spreekt men ook van de “*feminist paradox*”: mensen steunen de feministische beweging en hun ideeën, maar weigeren zichzelf feminist te noemen (Houvouras & Carter, 2008). Zo zouden 63% van de vrouwen feministische doeleinden steunen, terwijl maar 25% zichzelf feminist zou noemen (Swirsky & Angelone, 2016).

De daarnet vernoemde feministische paradox is een spijtige zaak. Het is namelijk belangrijk dat mensen zich gaan identificeren met het feminisme, om de doelen van het feminisme te bereiken. Het hebben van een feministische identiteit helpt vrouwen om seksisme te confronteren (Jenen, Winquist, Arkkelin & Schuster, 2009). Het steunen en bevestigen van feminisme promoot gender gelijkheid op sociaal-structureel niveau en kan vrouwen met verschillende etnische, culturele en nationale achtergronden dus helpen (Robnett, Anderson & Hunter, 2012). Uit onderzoek blijkt overigens ook dat er psychologische voordelen verbonden zijn aan jezelf feminist noemen. Zo hebben vrouwelijke feministen een hogere zelfwaardering en zelfdoeltreffendheid vergeleken met vrouwen die zichzelf niet identificeren als feministe (Eisele & Stake, 2008). Verder scoren vrouwen met feministische waarden, vergeleken met vrouwen met traditionele waarden, hoger op algemeen welzijn (Yakushko, 2007). Tot slot blijkt feministisch engagement ook geassocieerd te zijn met verhoogde empowerment (Downing & Roush, 1985), hogere schoolse verworvenheden en inkomen (Walsh & Heppner, 2006) en minder psychologische stress wanneer geconfronteerd met seksistische gebeurtenissen (Zucker & Bay-Cheng, 2010).

Er is vervolgens veel onderzoek gevoerd naar de redenen waarom vrouwen zichzelf geen feminist noemen. De meest terugkomende argumenten waren de negatieve connotatie die soms rond het feminisme hangt en de negatieve stereotypes die over het feminisme bestaan (Swirsky & Angelone, 2014). Deze negatieve connotatie is niet noodzakelijk de connotatie die ze zelf aan feminisme geven, soms is het al genoeg om jezelf geen feminist te noemen omdat je gelooft dat anderen hier negatieve opvattingen over hebben. Uit onderzoek blijkt dat mensen zich niet met een gemarginaliseerde groep willen identificeren (Jenen, Winquist, Arkkelin & Schuster, 2009). Door de opvatting dat er veel negatieve stereotypes

over feminisme bestaan, kan het zijn dat mensen feminisme en feministen als een gemarginaliseerde groep gaan beschouwen. Dit soort onderzoek geeft dus niet aan wat de mensen zelf associëren wanneer ze aan feminisme denken. Aangezien negatieve connotatie als hoofdreden voor de non-identificatie wordt aangehaald, loont dit te moeite om verder te onderzoeken. Andere redenen waarom vrouwen zichzelf geen feminist noemen zijn de dichotome presentatie van feminisme (bijvoorbeeld het gebrek aan grijze zone tussen feminisme en niet-feminisme), het geloof dat feminisme niet langer nodig is en een waargenomen gebrek aan culturele of sociale relevantie (Swirsky & Angelone, 2014). Verder zijn er mensen die feminisme zien als een synoniem van activisme (Swirsky & Angelone, 2016). Zij staan mogelijk wel achter de ideeën van het feminisme, maar gaan zichzelf niet zo benoemen aangezien zij niet actief zijn in die beweging.

Er is verder ook onderzoek gevoerd naar wat de redenen zijn om wél te identificeren (Swirsky & Angelone, 2016). Zo zijn redenen om wel te identificeren bijvoorbeeld blootstelling aan feministische overtuigingen door opvoeding, persoonlijke invloeden (bijvoorbeeld het hebben van sterke feministische rolmodellen) en het bewust zijn van gender-discriminatie. Als factoren die mogelijk identificatie zouden kunnen promoten halen zij dan ook aan: blootstelling aan feminisme (bij de opvoeding te maken krijgen met feministische idealen), persoonlijk contact met feministen en persoonlijke ervaringen met seksisme.

Wat zijn nu de gevolgen van zo'n negatieve connotatie? Ten eerste blijkt uit een onderzoek van Roy, Weibust en Miller (2007) dat vrouwen die een tekst lezen waarin positieve stereotypes over feministen beschreven staan, zich twee keer zo snel zullen identificeren als een feministe dan vrouwen die een tekst lezen waarin negatieve stereotypes beschreven staan. Verder blijkt uit dat onderzoek ook dat de controlegroep en de groep die de negatieve stereotypes hebben moeten lezen evenveel kans hadden om zich te identificeren als feministe, wat erop kan wijzen dat de negatieve stereotypes de status quo zijn. Mogelijks weten deze participanten niet goed wat feminisme juist inhoudt. Tot slot blijkt uit dit onderzoek dat labels de steun voor feminisme drastisch kunnen beïnvloeden wanneer dit label werkt als een negatief cognitief kader (Hall & Rodriguez, 2003, aangehaald in Roy,

Weibust & Miller, 2007). Ten tweede hebben uitspraken zoals “feministen zijn man-haters” het gecombineerde effect van institutioneel en individueel seksisme te dienen en de potentiële solidariteit tussen vrouwen te belemmeren, aangezien sommige vrouwen tegenover andere vrouwen worden gezet.

Er is, in brede zin, veel onderzoek uitgevoerd rond dit thema. Zo onderzochten Jenen, Winquist, Arkelin en Schuster (2009) bijvoorbeeld de impliciete attitudes tegenover feminisme. De participanten werden getraind om woorden en categorieën met elkaar te verbinden. Hieruit bleek dat participanten een snellere reactietijd hadden bij het verbinden van “feminist” en “slecht” dan bij het verbinden van “feminist” en “goed”. De resultaten suggereren dat het cognitief moeilijker was om feminisme te associëren met goede karakteristieken dan met slechte karakteristieken. Verder onderzoek is nodig om de relatie tussen de impliciete attitudes van de participanten en hun werkelijke gedragingen te onderzoeken. Het begrijpen van deze cognitieve processen die onderliggend zijn aan de attitudes over feminisme is een eerste stap om de negatieve attitudes weg te werken. Houvouras en Carter (2008) onderzochten dan weer welke definities studenten aan feministen gaven. Uit hun onderzoek bleek dat zowel mannen als vrouwen de term “feminist” eerder als een belediging dan als een compliment zagen. Maar weinigen identificeerden zichzelf met feminist. Deze identificatie steeg echter tot 56% wanneer de onderzoekers de definitie van feminisme gaven. Dit impliceert mogelijk dat mensen niet goed weten wat feminisme inhoudt. Verder bleek uit ditzelfde onderzoek dat feministen eerder positieve definities gaven aan het woord “feminist” en niet-feministen eerder negatieve. Tot slot definieerden veel participanten een feminist als iemand die vrouwelijk is. Uit ander onderzoek blijkt dat mensen een positiever beeld hebben over “vrouwenbeweging” dan over “feminisme” (Hall & Rodriguez, 2003). Verder blijkt er een verschil in connotatie te zijn tussen “feminisme” en feminist”. Zo kwam er in het onderzoek van Jackson, Fleury en Lewandowski (1996) naar boven dat men “feminisme” aan eerder positieve dingen linkt en “feminist” aan eerder negatieve dingen.

Bij deze onderzoeken moet in het achterhoofd gehouden worden dat er een verschil is tussen een definitie geven en een connotatie geven. Men kan bijvoorbeeld de definitie van

feminisme ongeveer weten, weten wat dat inhoudt, maar er wel een heel andere mening over hebben. Deze mening zou naar boven kunnen komen in de vraag naar de connotatie die men erbij heeft. Verder moeten participanten in deze studies zichzelf telkens positioneren als voor of tegen feminisme. Hierdoor komen deze studies niet tot de zeer complexe en betwiste betekenissen van feminisme vandaag de dag en de manieren waarop deze diverse betekenissen de reacties van de mensen tot de term zelf beïnvloeden.

Er zijn vijf grote tekortkomingen in de huidige literatuur over het beeld rond feminisme. Deze tekortkomingen worden opgevangen in dit onderzoek. Ten eerste staat in veel onderzoek de definitie van “feminisme” al vast in plaats van dat de participanten er een eigen definitie aan kunnen geven. Zo vermelden sommige van deze onderzoeken dan ook bij de beperkingen van hun studie dat open antwoorden mogelijk zouden moeten zijn (Swirsky & Angelone, 2016). Bij de vraag “ben je feminist”, zou er geen ja/nee antwoord mogen zijn, omdat de materie complexer is dan dat. Er zijn dan ook veel participanten die “ja, maar...” zouden willen antwoorden. Ook bij de definitievraag moet er meer naar een open-vraag formaat gestreefd worden. Ten tweede, als er dan toch gevraagd werd naar de definitie van “feminisme”, dan gebeurde dit niet rechtstreeks. Sommige onderzoeken vroegen bijvoorbeeld niet direct naar het definiëren van een feminist of feminisme, maar vroegen aan hun participanten om een verhaal te schrijven over een “Michelle” of een “Michael”, die zichzelf feminist noemen (Twenge & Zucker, 1999). Haddock en Zanna (1994) vroegen aan hun participanten om een lijst te geven met emoties die bij hen opkwamen wanneer ze dachten aan een “typische feminist”. Hun analyse focuste zich voornamelijk op de relatie tussen rechts autoritarisme en percepties over feministen. Hoewel dit onderzoek wel gebaseerd was op open-vragen, vroeg deze studie niet direct om een feminist te definiëren. Er was ook een onderzoek waarbij vrouwen die een inaccurate definitie voorzagen van feminisme niet in de studie openomen werden (Robnett, Anderson & Hunter, 2012). De definities waar in dit onderzoek naar gepeild werden, waren ook op voorhand al geoperationaliseerd. In dit onderzoek ligt de focus op het volledig vrij en open kunnen antwoorden op de vragen over feminisme. Ten derde focust het meeste onderzoek zich vooral op vrouwelijke participanten. Wanneer men vroeg of de participanten zich identificeerden als feminist, waren deze participanten telkens vrouwelijk. Het lijkt alsof

ervanuit gegaan wordt dat enkel vrouwen zich kunnen identificeren als feminist of dat dit thema vooral in de vrouwenwereld leeft. In dit onderzoek wordt er met zowel vrouwelijke als mannelijke participanten gewerkt. Ten vierde, zoals net al een beetje aangehaald is, is er vooral veel onderzoek naar de vraag of men zich wel of niet identificeert als feminist en wat de reden hierachter is. Men onderzocht echter niet rechtstreeks de connotatie. Het onderzoek dat dan wel rechtstreeks over connotatie ging, is relatief oud en focust zich, zoals daarnet vermeld, enkel op vrouwen. Ten vijfde, tot slot, is er hier in België nog geen onderzoek over uitgevoerd. Momenteel komt zo goed als al het onderzoek hieromtrent uit Amerika, met als uitzondering een bachelorproef uit Nederland. Dit onderzoek wordt uitgevoerd bij Vlaamse studenten. De resultaten van dit onderzoek kunnen dan ook vergeleken worden met het al bestaande onderzoek.

Methode

Deelnemers

Vierenveertig studenten van de Katholieke Universiteit Leuven deden mee aan dit onderzoek. Er is voor studenten geselecteerd, aangezien zij ten eerste de intellectuele toekomst zijn. Zij zullen mede de toekomst van de feministische beweging bepalen. Ten tweede is er ook een praktische overweging, studenten zijn namelijk relatief gemakkelijk bereikbaar voor het afnemen van interviews. De keuze voor de universiteit van Leuven is ook om praktische overwegingen. Er werden geen restricties opgelegd in verband met leeftijd. Wel werden er maar twee richtingen in beschouwing genomen. Dit is zo gekozen om mogelijke conclusies inzichtelijk te houden. De studenten komen ofwel uit de richting burgerlijk ingenieur ($n=21$), ofwel uit de richting psychologie ($n=23$). Er is geen sprake van verdere opsplitsing binnen die twee richtingen. Er is voor deze twee richtingen geselecteerd om de nodige variatie te creëren. Deze twee richtingen worden tegenover elkaar geplaatst en er wordt gekeken of er verschillen zijn qua denkwijzen. Ten eerste is burgerlijk ingenieur een wetenschappelijke richting en psychologie een humane richting. Ten tweede is burgerlijk ingenieur een richting met overwegend mannen en psychologie een richting met overwegend vrouwen (Dienst Diversiteitsbeleid, 2012). Er moesten ongeveer evenveel vrouwen deelnemen als mannen. Deze opzet is relatief geslaagd, met 19 vrouwelijke en 25 mannelijke participanten. Geen

enkele participant koos ervoor om iets anders dan man of vrouw op te geven als geslacht. Voorafgaande ervaringen met feminisme zijn niet van belang. Deelnemers zijn gevonden via een online oproep (zie Bijlage 1) of via affiches, verspreid over de twee campussen en hun bibliotheken. De online oproep is verspreid via de “Experimenten KU Leuven”-pagina op Facebook en de Facebook-groepen van de twee richtingen zelf. Geïnteresseerden konden dan een mail sturen en zo werd er dan een concrete afspraak gemaakt. Via deze rekrutering is het niet echt mogelijk om een *respons rate* op te stellen. Niemand wist op voorhand waarover de vragenlijst ging, om te vermijden dat participanten op voorhand al antwoorden zouden voorbereid hebben. Als beloning maakten de deelnemers kans op een waardebon voor de Fnac van 25 euro. De Fnac-bon is uiteindelijk ad random verloot geweest aan een studente psychologie.

De gemiddelde leeftijd van de deelnemers was 20.98, de standaarddeviatie 1.62, en er was een bereik van 17 tot 26 jaar. Van de deelnemers uit de richting burgerlijk ingenieur waren er 80.95% man en 19.05% vrouw. Van de deelnemers uit de richting psychologie waren er 34.78% man en 65.22% vrouw. In totaal waren 56.82% van de deelnemers mannelijk en 43.18% van de deelnemers vrouwelijk. Enkel de Belgische nationaliteit kwam aan bod. Dit is te wijten aan de relatief homogene populatie van de KU Leuven. Er waren geen restricties in verband met nationaliteit op voorhand opgelegd.

Data verzameling

De gegevens werden verkregen aan de hand van kwalitatief onderzoek, met name semigestructureerde interviews, met als bedoeling het thema te verkennen en inzichtelijk te maken. Mensen hebben de vrijheid om te zeggen wat in hen opkomt, los van de op voorhand opgestelde vragen. Het perspectief van de respondent staat centraal (Evers, 2015). Dit kan, gezien het beperkte onderzoek hierover, voordelig zijn aangezien er perspectieven mogelijk zijn die onbekend zijn voor de onderzoeker. Het is belangrijk om de beleving of betekenisgeving van de participanten te achterhalen, of het is nodig om de informanten te stimuleren om actief en creatief over bepaalde onderwerpen na te denken. Verder moet de onderzoeker flexibel kunnen inspelen op de onderzoekssituatie en op de informatie die de participanten geven. In deze masterproef wordt er geopteerd voor individuele interviews. Op

die manier kunnen participanten elkaar onderling niet beïnvloeden. Volgens Reulink en Lindeman (2005) is het doel van een interview het verzamelen van informatie uit mededelingen van ondervraagde personen, om daarmee een vooraf geformuleerde probleemstelling te kunnen beantwoorden. Verder stellen ze dat “alle interviews die niet volledig zijn gestructureerd samenvallen onder de term ‘open interview’”. Het voordeel hiervan is dat er snel informatie verkregen kan worden en dat er onmiddellijk doorgevraagd kan worden indien dat nodig of gewenst is. Binnen de soorten interviews wordt er geopteerd voor een half gestructureerd interview. Hierbij liggen de vragen en de antwoorden niet van tevoren vast, maar de onderwerpen wel. Op voorhand heeft de onderzoeker een aantal onderwerpen gekozen. Deze worden door middel van een open beginvraag en doorvragen uitgediept. Alle onderwerpen moeten behandeld worden, maar de onderzoeker kan wel de volgorde kiezen, hoewel deze op voorhand vastgelegd is (Reulink & Lindeman, 2005).

Het gebruik maken van interviews heeft voordelen, maar uiteraard ook nadelen. Zo is het in mindere mate mogelijk om met het individu dieper op het onderwerp in te gaan, aangezien de geïnterviewde uitsluitend door de interviewer wordt uitgedaagd, zonder groep. Er kan verder ook sprake zijn van bias, namelijk door beïnvloeding door de interviewer. Men zou bij vervolgonderzoek dus eens kunnen nagaan of het verkrijgen van informatie omtrent dit onderwerp beter lukt aan de hand van een focusgroep. Soms denkt men in een individueel interview niet zo diep na over bepaalde vragen, maar in een discussie met andere participanten wel. Focusgroepen leveren daarentegen gegevens op die ontstaan door groepsinteractie en -reflectie (Plochg, Juttman, Klazinga & Mackenbach, 2007).

Het onderzoek werd uitgevoerd met behulp van een zelf-opgestelde vragenlijst. Deze vragenlijst was ontworpen om de onderzoeksvraag, “welke connotatie geven studenten burgerlijk ingenieur en studenten psychologie aan de Katholieke Universiteit Leuven, aan feminisme”, te kunnen beantwoorden. In totaal bestaat de vragenlijst uit zeven hoofdvragen: (1) Welke connotatie komt er bij je op als je het woord “feminisme” hoort? (2) Wat vind je van de term “feminisme”? (3) Kunnen ook mannen feminist zijn? (4) Is feminisme ook voordelig voor mannen? (5) Feminisme vandaag de dag, is dat nog nodig? (6) Zou je jezelf feminist noemen? (7) Ken je zelf feministen? Elke hoofdvraag heeft nog een aantal

deelvragen, wisselend naargelang de antwoorden van de participant (zie Bijlage 2). Aangezien het open vragen waren, waren participanten volledig vrij in hun antwoorden en konden ze zolang antwoorden als ze zelf wilden. De vragen werden telkens in dezelfde volgorde gesteld, waardoor er mogelijks volgorde-effecten zijn opgetreden.

De eerste vraag leunt rechtstreeks aan bij de onderzoeksvraag. De vraag hierbij is voornamelijk of deze connotatie overwegend positief of overwegend negatief is. De tweede vraag gaat verder op de onderzoeksvraag in. Er wordt verder gekeken dan waar mensen spontaan aan denken. Participanten moeten nu ook echt een mening vormen. Er kan hier ook een onderscheid gemaakt worden: heerst er een positieve/negatieve connotatie rond het idee van feminisme en/of heerst er een positieve/negatieve connotatie rond de term zelf? De derde vraag is aan het onderzoek toegevoegd, omdat het in de huidige literatuur lijkt alsof er soms vanuit gegaan wordt dat feminisme iets voor vrouwen is. Met deze vraag wordt gepolst of dit idee werkelijk leeft. De vierde vraag gaat hier verder op in. Er wordt zo gepeild in welke mate participanten het gevoel hebben dat de feministische beweging ook daadwerkelijk mannen betreft. Of mannen ook voor vrouwenrechten kunnen opkomen is één ding. Het is iets anders dat het feminisme dan ook nog nuttig zou kunnen zijn voor mannen. De vijfde vraag peilt ook naar het beeld dat over feminisme leeft. Uit het literatuuronderzoek bleek immers dat sommige participanten twijfels hadden over de relevantie van feminisme vandaag de dag. Deze vraag test of de participanten van deze studie daar ook aan twijfelen. De zesde vraag wilt de feministische paradox testen. Het is hierbij interessant om te kijken of er verschillen zijn tussen mannen of vrouwen en tussen studenten burgerlijk ingenieur en studenten psychologie. Tot slot is het de bedoeling van de laatste vraag om te kijken of het hebben van feministische rolmodellen een invloed heeft op het identificeren als feminist en het actief zijn in de feministische beweging. Er is bij deze vraag echter niet voldoende doorggevraagd waardoor de gegevens niet voor interpretatie vatbaar zijn.

Procedure

De vragen werden gesteld in een rustige omgeving waar de participant zich op zijn of haar gemak voelde. De participant kon zelf kiezen waar dit doorging. Voorafgaand aan de vragenlijst moesten ze een geïnformeerde toestemming (zie Bijlage 3) lezen en tekenen.

Hiermee stemden ze in met de deelname aan het onderzoek. In de geïnformeerde toestemming stond ten eerste dat de deelnemers op elk moment en voor om het even welke reden hun vrijwillige deelname mochten stopzetten. Ten tweede stond er dat de gegevens op een volledig anonieme manier verwerkt zouden worden. Ten derde, dat ze steeds om meer inlichtingen over het interview mochten vragen. Na het invullen van de geïnformeerde toestemming werden er nog een paar biografische gegevens gevraagd, namelijk het geslacht, de leeftijd en de studierichting. Er werd ook telkens op voorhand gepolst of het in orde was voor de participant om het gesprek auditief op te nemen. Er zijn geen gegevens door de participanten opengelaten.

Het interview werd telkens mondeling in een *face-to-face* context afgenomen. Het geluid werd opgenomen, zodat men tijdens het interview niets moet opschrijven maar kon focussen op wat er gezegd werd. Achteraf werden deze opnames gebruikt om de interviews uit te typen. Elk interview werd voorafgegaan met de uitleg “Ik zou u graag een paar vragen stellen, neem gerust de tijd om daar eventjes over na te denken indien nodig. Indien er iets niet duidelijk is, mag u altijd om verduidelijking vragen.” en afgesloten met “Hebt u nog opmerkingen of zaken waarop u wilt terugkomen?”. Het beantwoorden van de vragenlijst duurde ongeveer tien minuten.

Het is plausibel dat er een impact is van de onderzoeker op de resultaten. De onderzoeker was een vrouw, die dan ook nog eens Gender en Diversiteit studeerde. Het is mogelijk dat bijvoorbeeld mannen het moeilijk vinden om tegen een vrouw eerlijk te zijn over hun mening over feminisme. Dit wordt dan ook nog eens versterkt door het feit dat de richting die de onderzoeker studeerde, mogelijks aangeeft dat de onderzoeker zelf een feminist is. Bij online *surveys* worden de vragen anoniemer beantwoord, maar doordat er hier sprake is van een *face-to-face* interview is het mogelijk dat participanten niet het achterste van hun tong lieten zien. Er is echter wel gepoogd om de identiteit van de onderzoeker als feministe op de achtergrond te plaatsen. De onderzoeker is ook nergens in discussie gegaan met de participanten.

Verder speelt sociale wenselijk ook mogelijks een grote rol bij sommige vragen. Rapporteren dat mannen ook feminist kunnen zijn of dat feminisme nog nodig is, zijn immers sociaal wenselijke antwoorden. Hierdoor, en door de mogelijke invloed van de persoon van de onderzoeker zelf, is de respons van de participanten mogelijks positiever dan in werkelijkheid het geval is.

Codeerprocedure

Een thematische analyse werd uitgevoerd. De codes zijn op een inductieve manier verkregen. Om de anonimiteit van de participanten te bewaren, wordt er naar hen verwezen met “M”, “V”, “B” of “P”. “M” verwijst naar het mannelijke geslacht, “V” naar het vrouwelijke geslacht, “B” naar de richting burgerlijk ingenieur en “P” naar de richting psychologie. Er staat ook telkens een cijfer achter, dit cijfer verwijst naar de hoeveelste participant die persoon is. “VP2” betekent dus dat de tweede participant een vrouw is die psychologie studeert. Er werd voor deze manier van rapporteren gekozen, aangezien deels het verschil tussen mannen en vrouwen en tussen studenten burgerlijk ingenieur en studenten psychologie onderzocht werd. Deze manier van weergave geeft een beter beeld weer van die verschillen.

Bij de eerste vraag (“Welke connotatie komt er bij je op als je het woord ‘feminisme’ hoort?”) werd aan de ene kant gecodeerd hoeveel participanten louter positief, louter negatief, of zowel positief als negatief antwoordden. Aan de andere kant werden de antwoorden zelf gecodeerd, om te onderzoeken welke antwoorden relatief veel en welke antwoorden relatief weinig voorkwamen. De responsen werden onderverdeeld in 17 categorieën. Minder categorieën waren niet mogelijk, aangezien sommige antwoorden dan verloren zouden gaan. Er werd hier geen onderscheid gemaakt tussen wat de participanten allemaal rapporteerden en wat hun persoonlijke overtuigingen zijn. Sommige participanten meldden bijvoorbeeld bepaalde zaken waar ze het niet noodzakelijk mee eens zijn. Het maakt in dit onderzoek niet uit of de mensen het eens zijn of niet, er wordt onderzocht waar de mensen spontaan aan denken om zo een algemeen beeld dat in de maatschappij heerst te kunnen vormen.

Bij de tweede vraag (“Wat vind je van de term ‘feminisme?’”) werden de antwoorden onderverdeeld in de volgende zes categorieën: (1) Goed, niks veranderen. (2) Ik weet het niet/geen mening. (3) Dubbel, maar behouden. (4) Dubbel, veranderen. (5) Slecht, veranderen. (6) Slecht, maar behouden. Geen enkel antwoord viel hierbuiten. Bij de derde vraag (“Kunnen ook mannen feminist zijn?”) werden de antwoorden gegroepeerd in de volgende drie klassen: “ja”, “nee” of “dubbel”. Hetzelfde werd vervolgens gedaan bij de vierde vraag (“Is feminisme ook voordelig voor mannen?”). “Dubbel” werd hierbij veranderd door “niet goed weten”. De voordelen die men beschreef als men “ja” had geantwoord, werden nog verder gecodeerd. Voor de vijfde vraag (“Feminisme vandaag de dag, is dat nog nodig?”) werden de antwoorden gesorteerd onder “ja”, “nee” en “ja, maar niet hard meer”. Verder hield men bij welke argumenten gegeven werden als reden waarom feminisme nog nodig was. Hier kwamen twaalf verschillende antwoorden uit. De zesde vraag (“Zou je jezelf feminist noemen?”) werd gecodeerd als “ja”, “nee” en “ja, maar...”. Hierbij aansluitend kwam ook de vraag of de participanten ooit actief zouden zijn. Deze werd gecodeerd in “ja”, “nee” en “ik weet het niet”. De laatste vraag (“Ken je zelf feministen?”) werd geschrapt tijdens de codering. Hierover was ten eerste niet grondig genoeg doorgevraagd. Ten tweede was het ook niet duidelijk welke definitie de participanten voor die “feministen” gebruikten. Sommigen rekenden hieronder enkel de actieve, anderen simpelweg mensen met feministische ideeën. We konden geen conclusies uit deze vraag trekken.

Er zijn nog een aantal bemerkingen bij het analyseren van de gegevens. Ten eerste was de onderzoeker hier dezelfde persoon als de persoon die de data codeerde. Aangezien maar één persoon al de data codeerde, is er mogelijk een bias opgetreden bij het coderen. Ten tweede waren gepaste kwantitatieve analyses van de relaties tussen de biografische kenmerken en de thema's was niet goed mogelijk, gegeven het kleine aantal responsen binnen elke groep. De analyses bevatten ook geen systematisch onderzoek naar gelijkenissen en verschillen in connotaties van zij die zichzelf feminist noemden en zij die zichzelf geen feminist noemden.

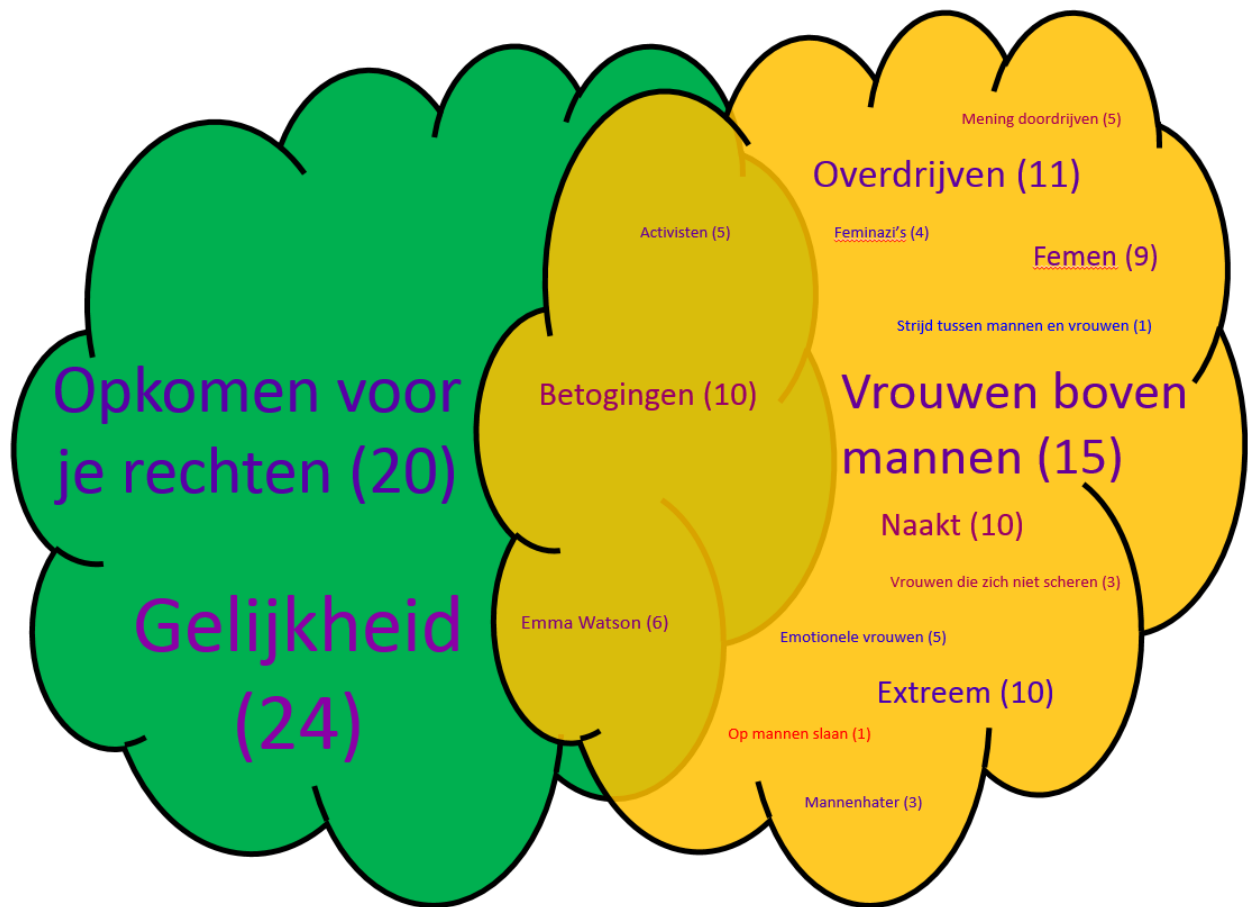
Resultaten

Wegens een te kleine populatie, konden er geen significante verschillen gevonden worden op vlak van leeftijd. Het was initieel de bedoeling om een vergelijking te maken tussen de mening van de studenten burgerlijk ingenieur en de studenten psychologie, om te kijken of er verschillen qua gedachtegangen zijn tussen de twee richtingen. De verschillen bleken echter telkens zeer klein of onbestaand. Dit onderscheid tussen burgerlijk ingenieur en psychologie wordt dan ook weggelaten in de verdere beschrijving van de resultaten.

Vraag 1

20.45% (n=9) van de participanten vermeldden louter een positieve connotatie. 54.55% (n=24) van de participanten vermeldden zowel een positieve als een negatieve connotatie. Tot slot vermeldden 25% (n=11) van de participanten enkel een negatieve connotatie. De participanten met enkel een positieve connotatie waren voornamelijk vrouwelijk (66.67%). De participanten met enkel een negatieve connotatie waren voornamelijk mannelijk (81.82%). Tussen de participanten die zowel een positieve als een negatieve connotatie vermeldden, was de man-vrouw verhouding evenwichtiger, met 58.33% (n=14) mannelijke participanten en 41.67% (n=10) vrouwelijke participanten.

De participanten konden zo veel connotaties vermelden als ze zelf wilden. In het algemeen rapporteerden de participanten een grote variëteit aan connotaties. Van de gerapporteerde antwoorden zijn er 17 categorieën gemaakt. De figuur hieronder geeft een overzicht weer van deze categorieën.

Links, in het groen, staan de categorieën die met een louter positieve connotatie aangehaald werden door de participanten. Rechts, in het geel, staan de categorieën die met een louter negatieve connotatie zijn aangehaald. De categorieën in het midden werden soms met een negatieve ondertoon, soms met een neutrale ondertoon en soms met een positieve ondertoon aangehaald. Hoe groter de woorden geschreven staan, des te meer die categorie aan bod is gekomen tijdens de interviews. Achter elke categorie staat ook een cijfer dat verwijst naar het aantal keer dat die categorie is teruggekomen. Verder valt er ook een klein verschil tussen mannen en vrouwen af te leiden uit de figuur. De rode kleur staat voor vrouw en de blauwe kleur staat voor man. Aangezien de meeste categorieën werden aangehaald door zowel mannen als vrouwen, meestal zelfs erg gelijk opgaand, is er in de figuur vooral een paarse kleur (de mengeling) terug te vinden. Hoe meer vrouwen die categorie aangehaald hebben, hoe meer die paarse kleur naar rood zal neigen. Hoe meer mannen die categorie aangehaald hebben, hoe meer die paarse kleur naar blauw zal neigen. Er volgt nu een korte uitleg over elke categorie.

De connotatie die het meeste voorkwam, was “gelijkheid” (n=24), gevolgd door “opkomen voor je rechten” (n=20) en “vrouwen boven mannen” (n=15). De categorieën “gelijkheid” en “opkomen voor je rechten” werden in positieve zin aangehaald door de participanten. De categorie “vrouwen boven mannen” enkel in negatieve zin. Met de categorie “vrouwen boven mannen” wordt bedoeld dat vrouwen niet gelijk willen zijn aan mannen, maar meer rechten willen. Zo antwoordde MP3 op de eerste vraag bijvoorbeeld *“Goh rechten, gelijkheid, maar soms ook meer dan gelijkheid. Er zijn ook feministen die in plaats van gelijkheid de vrouw hoger achten dan de man”*.

De categorie “overdrijven” werd op verschillende manieren door de participanten ingevuld. Dezelfde brede waaier kan ook bij de categorie “extreem” teruggevonden worden. Zo legde MP3 uit dat hij met extreem *“zonder kleren betogen”* bedoelde. MP2 vond dat betogingen op zich al extreem waren. Een ander voorbeeld van extreem werd bijvoorbeeld door MB21 gegeven, namelijk *“als ze bijvoorbeeld al boos worden als een man de deur voor hen opendoet”*.

De categorie “betogingen” werd relatief vaak aangehaald (n=10), dit echter wel op een diverse manier. Eén participant (vrouw) bracht dit ter sprake op een positieve manier. Zo zei VB24 *“Het heeft voor mij zeker geen negatieve bijklank. Dat zijn strijdvaardige vrouwen. Ik denk ook aan betogingen en protestacties enzo”*. Vier participanten (twee mannen en twee vrouwen) vonden betogingen en protesten eerder iets negatiefs. Zo zei MP2 bijvoorbeeld *“ik vind ook niet dat daar te radicaal in moet worden gegaan, zoals bijvoorbeeld betogingen. Soms is dat wel nodig en dan is dat wel om een statement te maken, maar ik denk dat sommige feministen daar te radicaal in zijn”*. Tot slot waren er vijf participanten (drie vrouwen en twee mannen) die betogingen op een neutrale manier rapporteerden, waaruit niet af te leiden viel of ze dit als iets positiefs of iets negatiefs zagen.

Met de categorie “naakt” werd vaak “blote borsten” bedoeld. Participanten maakten hierbij soms ook de link met Femen. Deze categorie werd enkel als iets negatiefs aangebracht. Zo zei MB23 *“Ja als ik die protesten zie, van die naakte vrouwen op het nieuws. Dat vind ik er een beetje over gaan.”*. Femen was de enige organisatie die werd aangehaald

door de participanten. Er was geen enkele participant die Femen in een goed daglicht plaatste. Zo beschreef VP33 *“Oh feministen, die van Femen, met hun blote borsten, die zitten roepen en op tv komen, die willen gewoon aandacht...”*.

Net zoals Femen de enige aangehaalde organisatie is, is Emma Watson de enige aangehaalde bekende figuur. Zij werd soms in positieve zin en soms in negatieve zin aangehaald. Om een voorbeeld van een positieve connotatie te geven, zei MP4 bijvoorbeeld *“Neem nu Emma Watson, een bekende feministe. Met haar ben ik het eens.”*. Als voorbeeld van een negatieve connotatie is er VP36 *“Ik heb een negatieve connotatie bij het beeld van een typische vrouw die heel hard achter het feminisme staat. Er was onlangs zoiets in de media van die Emma Watson, die heel hard voor het feminisme is, maar zij deed dan wel een bloot kleding aan. Dat is dan niet zo heel feministisch van haar”*. In totaal werd Emma Watson vier keer in positieve zin aangehaald (door één vrouwelijke en drie mannelijke participanten) en twee keer in negatieve zin (door twee vrouwelijke participanten).

Een volgende categorie die zowel positief als negatief werd aangehaald, is de categorie “activisten”. Dit werd één keer in een negatieve zin (één man) gerapporteerd en voor de rest in een redelijk neutrale of licht positieve zin (twee vrouwen en twee mannen). De negatieve uitspraak kwam van MB29: *“activisten zijn vaak nogal erg radicaal, denk bijvoorbeeld aan de actiegroep Femen”*.

De categorie “emotionele vrouwen” is een brede categorie waar verschillende connotaties onder vallen. Deze categorie bevat uitspraken zoals “vrouwen die te emotioneel zijn”, “gefrustreerde vrouwen”, “vrouwen die drama willen” en “hysterische vrouwen”. Geen enkele participant bedoelde hier iets positiefs mee. Ten voorbeeld, MB37 *“Ik denk aan, maar dat is misschien erg om te zeggen, vrouwen die gefrustreerd zijn. Vooral ook aan de typische gefrustreerde, allez zo het moment dat die gefrustreerd zijn, dat die daarover beginnen zagen”*.

Twee participanten haalden “mening doordrijven” aan. Toen er bijvoorbeeld naar meer uitleg over “opdringerig” werd gevraagd, antwoordde VP18 *“een meisje dat eigenlijk*

haar mening daarover opdringt aan de mensen zo vanuit het ding dat als je niet akkoord bent, dat dat dan slecht is van u want dan heb je een foute mening”.

Met de categorie “feminazi’s” wordt er verwezen naar mopjes op internetsites zoals 9gag (een groot internetforum vol foto’s en prentjes met als doel om te entertainen). Dit lijkt een term op zich aan het worden. “Mannenhater” werd door elke participant met een negatieve ondertoon vernoemd. Zo antwoordde VP6 bijvoorbeeld op de eerste vraag “*Vrij negatief, eerder mannehater*”. Verder is er de categorie “vrouwen die zich niet scheren”. Hierbij verwezen de participanten bijvoorbeeld naar vrouwen met okselhaar of vrouwen met beenhaar.

Tot slot was er één participant die dacht aan vrouwen die mannen slaan (VP28). Zij gaf hier verder geen uitleg bij. Er was ook één participant die bij het woord “feminisme” spontaan aan een strijd tussen mannen en vrouwen dacht. Als uitlag gaf hij (MP10) “*Ik denk aan een strijd tussen mannen en vrouwen. Er is een tegenstelling tussen man en vrouw. Maatschappelijk is het wel relevant of je man of vrouw bent, voor de werkomgeving vooral dan, maar ik weet niet, ik heb misschien gewoon het beeld dat dat mensen in twee kampen verdeelt. En dat je u als man dan ook gaat moeten verantwoorden voor dingen dat andere mannen doen waar je dan op zich niks mee te maken hebt, maar dat je soms wel op je tippen moet staan*”.

Vanwaar komt de negatieve bijklank die de participanten aanhaalden? 23 participanten (52.27%) haalden tijdens hun interview aan vanwaar bepaalde gedachten van hen vandaan kwamen. Twintig van deze participanten stelden dat het beeld dat zij hadden afkomstig was van de media. Voorbeelden van media die werden aangehaald waren kranten, het nieuws, sociale media (Facebook, Instagram), internet, 9gag en HLN-commentaren. De participanten verwezen zelf soms ook naar het belang van de media, zo stelde MB26 bijvoorbeeld “*Wat gaan ze op het nieuws tonen? Ze gaan niet tonen dat er een groep is die op een goede manier aandacht probeert te krijgen. Ze gaan tonen dat vrouwen zitten te vechten enz. Dus ik denk dat vooral door de media die connotatie er is bijgekomen, omdat zij enkel die speciale gevallen laten zien*”. Een ander voorbeeld is MB29, die zei “*Op de*

media worden we gebombardeerd... Als je iets opvangt, dan zijn het vooral de meer radicale standpunten". Een deel van deze twintig participanten, samen met nog drie extra participanten, hoorden de negatieve bijklank rondom hen. Vijf zeiden deze van vrienden te horen, twee van kennissen en één gewoon op straat. Er zijn geen gegevens over waar de positieve bijklank vandaan komt.

Vraag 2

Bij de tweede vraag, "wat vind je van de term", kunnen de antwoorden in zes categorieën verdeeld worden. Er zijn hierbij geen significante verschillen gevonden tussen geslacht. 36.36% (n=16) van de participanten vond de term goed en vond dat er niks aan moest veranderen. Er waren zeven participanten (15.91%) die de term dubbel vonden, maar toch voorstander waren voor het behouden van de term. MB22 geeft hiervoor bijvoorbeeld als reden aan "*nu weet iedereen wel waar het voor staat*". Er waren ook zeven participanten (15.91%) die de term dubbel vonden en daardoor besloten dat ze de term wilden veranderen. 11.36% (n=5) van de participanten vonden de term slecht en opteerden voor een verandering van de term. Er was ook één participant (2.27%) die de term slecht vond, maar hem toch zou behouden. Als reden haalde deze participant aan "*het is moeilijk om naar een andere term te gaan vanwege naamsbekendheid*" en "*er is geen goed alternatief*". Tot slot hadden er 18.18% (n=8) van de participanten geen mening over de term.

Voorstellen voor nieuwe termen waren onder andere "humanisme", "equalisme" en "geslacticisme". Bij deze laatste term werd verwezen naar het woord "racisme". Aangezien daar de focus op "ras" ligt, willen ze bij feminisme de focus op "geslacht" leggen.

In totaal hadden dus twintig participanten (de participanten die de term dubbel vonden meegerekend) twijfels over de term. Er werd hier telkens een gelijkaardige reden voor aangehaald. VP13 stelde bijvoorbeeld "*Het idee achter feminisme klinkt mij breder dan enkel man-vrouw, terwijl dat de naam zelf laat uitschijnen dat het enkel voor vrouwen is*". Een ander voorbeeld is MB25 "*Ik vind de term een beetje verkeerd gekozen. Ik denk dat de term equalisme of iets in die trend beter was. Dan ga je ook meer mensen op uw kar krijgen natuurlijk. Nu is dat vooral een vrouwelijke aangelegenheid*". Als laatste voorbeeld is er

MB26, *“Ik vind de term niet goed gekozen. Want zo klinkt het als een beweging van de vrouw eerst, de vrouw wordt de baas”*.

Er waren twee participanten die een voorstel gaven hoe je het beeld rond feminisme kon opkrikken. VP5 stelde *“Je moet uitleggen wat het precies is, zeggen met welke punten ze bezig zijn en die dan zo goed mogelijk proberen voor te stellen. Je moet proberen om positief in beeld te komen, bijvoorbeeld in de media”*. Vervolgens stelde MB22 voor *“Je moet mensen bewust maken van waar het precies om draait en waar je precies mee bezig zijn. Misschien ook het mannelijke aspect laten zien”*.

Vraag 3

Op de vraag “kunnen ook mannen een feminist zijn”, antwoordden 41 participanten (93.18%) resoluut “ja”. Eén participant antwoordde “nee” (2.27%). De reden die hij aanhaalde was de volgende *“Dat zou raar zijn. Ze kunnen het wel belangrijk vinden, dat wel”*. Verder waren er ook twee participanten (4.55%) die aangaven dat ze dat dubbel vonden. VP13 stelde *“ik heb gehoord dat mannen zich feminist noemen, maar afhankelijk van hoe je dat woord specifiek ziet, lijkt het mij soms wat vreemd. Je kunt u achter die ideeën zetten, maar om uzelf feminist te noemen, weet ik niet of dat echt wat scheelt. Je kunt ook proberen gelijke rechten te creëren en volledig achter die beweging te staan, maar het is nog altijd anders als je niet zelf in die situatie zit. Als je zelf onderdrukt bent, dan is dat anders dan dat je als externe vanuit een bevoorrechte positie dan dat idee ondersteunt”*. De antwoorden van mannen en vrouwen waren hier ongeveer gelijk.

Vraag 4

De volgende vraag die gesteld werd, was “is feminisme ook nuttig voor mannen”. 75% (n=33) van de participanten antwoordde hier “ja” op. In deze antwoordcategorie zitten vijftien vrouwen en achttien mannen. Verder antwoordde 15.91% (n=7) “nee”. Van die participanten waren er vijf mannelijk en twee vrouwelijk. Tot slot rapporteerde 9.09% (n=4) van de participanten dat ze het niet goed wisten. Hiervan waren er twee mannelijk en twee vrouwelijk.

Tabel 1 geeft de voordelen voor mannen weer die de participanten aanhaalden. Bij “procent” staat het percentage van de 33 participanten die dat antwoord gaven. De aannames over feminisme die door de participanten gemaakt werden, kwamen enkel van de participanten zelf.

Tabel 1

Antwoorden	Aantal (n)	Procent
Algemene notie dat gelijkheid beter is voor de samenleving	20	60.61%
Bevrijding van rolpatronen	3	9.09%
Als de vrouw meer verdient, dan heeft haar man dus ook meer geld	3	9.09%
Huiselijk geweld of verkrachting bij mannen	2	6.06%
Aangenomen worden voor je kwaliteiten	2	6.06%
Mannen in beroepen krijgen waar vrouwen worden voortgetrokken	2	6.06%
Het is niet leuk voor een man als zijn lief wordt nageroepen	1	3.03%

Ten eerste stelden twintig participanten dat gelijkheid nu eenmaal beter is voor iedereen. Zo zei MP4 bijvoorbeeld *“op moreel vlak is het beter als iedereen gelijk is”*. VP5 stelde *“het is aangenamer voor de samenleving om dezelfde normen te hebben”*. Als laatste voorbeeld wordt MP7 aangehaald, *“gelijkheid is altijd goed”*. Ten tweede waren er drie participanten die feminisme voordelig vonden voor mannen, omdat feminisme rolpatronen wilt verbreken. MP10 gaf als voorbeeld *“omdat de bedoeling is dat je dan uit je typische mannen – en vrouwenrollen stapt. Bij mannen zijn er sowieso ook bepaalde verwachtingen vanwege het man zijn. Zo praat je als man bijvoorbeeld niet over je gevoelens, terwijl als je dat kunt loslaten, zoals het feminisme wilt, dan kan dat veel voor mannen betekenen”*. Ten derde haalden drie participanten als voordeel voor mannen aan dat als bij een koppel de vrouw meer zou verdienen, omdat de loonkloof door feminisme wordt weggewerkt, de man dus ook meer geld zou hebben. Ten vierde waren er twee participanten die het feminisme voordelig vonden voor mannen, aangezien het feminisme huiselijk geweld of verkrachting bij mannen erkent. Momenteel heerst er daar in de samenleving een taboe over, maar deze problematiek vindt wel een plaats en erkenning in het feminisme. Ten vijfde zeiden twee participanten dat ze het feminisme voordelig vonden voor mannen omdat iedereen dan wordt aangenomen voor een job omwille van zijn of haar kwaliteiten. De uitleg van VP13 geeft

weer wat hiermee bedoeld wordt “*Bijvoorbeeld als je aangenomen wordt voor een functie, dan krijg je ook meer waardering omdat je weet dat je voor je kwaliteiten bent aangenomen en niet omdat ze vonden dat mannen beter zijn omdat mannen geen zwangerschapsverlof hebben of zo van die dingen. Dan is het voor iedereen beter dat je weet dat je omwille van je kwaliteiten bent aangenomen en niet omdat je langer gaat werken of niet voor de kinderen moet gaan zorgen*”. Als zesde werd er door twee participanten aangehaald dat als feminisme de gelijkheid tussen man en vrouw zou behalen, dit voordelig was voor mannen aangezien er momenteel beroepen zijn waarin vrouwen worden voortgetrokken. Bij gelijkheid zouden mannen dus ook meer in deze beroepen belanden. Over welke beroepen het hier gaat, is niet bekend. Hierover werd niet doorgevraagd. Tot slot was er ook één participant die feminisme voordelig vond omdat het feminisme zaken zoals *catcalling* probeert tegen te gaan. Dit was volgens de participant voordelig, want het is niet leuk voor een man als zijn vriendin wordt nageroepen.

Vraag 5

De antwoorden op de vijfde vraag, “is feminisme vandaag de dag nog nodig”, kunnen onderverdeeld worden in drie categorieën. Van de participanten was er 59.09% (n=26) die “ja” antwoordden. Hiertussen zaten 15 vrouwen en 11 mannen. 31.82% (n=14) antwoordde “ja, maar niet hard meer”. Hier zaten vier vrouwen en tien mannen tussen. Tot slot antwoordde 9.09% (n=4) “nee”. Dit waren vier mannen.

Participanten werden ook bevraagd waarom feminisme volgens hen nog nodig was in België. Zij konden meerdere redenen geven. Tabel 2 geeft een overzicht van de aangehaalde argumenten.

Tabel 2

Argumenten	Aantal (n)	Procent
Loonkloof	19	43.18%
Stereotypes en rolpatronen	8	18.18%
Carrièrevlak	7	15.91%
Glazen plafond	4	9.09%
Catcalling	3	6.82%
Vrouwen die beledigd worden	1	2.27%

Niet serieus genomen worden als vrouw	1	2.27%
Seksuele intimidatie	1	2.27%
Aanranding en verkrachting	1	2.27%
Machocultuur	1	2.27%
Het beleid van Trump	1	2.27%
Seksisme in studentenclubs	1	2.27%

De reden die het meeste gegeven werd was de loonkloof. Vervolgens hadden acht participanten het over de typische man-vrouw stereotypes en rolpatronen die er in onze samenleving heersen. Als voorbeeld haalde VP13 aan dat er bijvoorbeeld stereotypes bestaan over de interesses van meisjes en jongens. Er wordt gedacht dat mannen meer geïnteresseerd zijn in bijvoorbeeld wetenschappelijke richtingen dan vrouwen. Een ander voorbeeld is bijvoorbeeld MB14 de *“Er zouden campagnes moeten zijn over het feit dat mannen soms ook emoties hebben en die moeten zien. Ik snap niet dat wij in de 21ste eeuw eigenlijk nog zo hard vastzitten aan zo’n stereotypes”*. Zeven participanten spraken over carrièrevlak. Hier werd bijvoorbeeld mee bedoeld dat mannen en vrouwen niet altijd evenveel kansen krijgen op een job, dat vrouwen soms onderschat worden in de bedrijfs wereld, dat de hogere posities in bedrijven vaak enkel door mannen zijn ingevuld, dat soms enkel vrouwen die er mooi uitzien aangenomen worden en dat mannen en vrouwen soms een verschillend takenpakket krijgen. Het glazen plafond werd door vier participanten aangehaald. Er was één participant die aanhaalde dat feminisme nog nodig was omdat er *“vrouwen zijn die beledigd worden”*. Wat hier exact mee bedoeld werd, is niet duidelijk. Om te begrijpen wat er met *“niet serieus genomen worden als vrouw”* bedoeld wordt, wordt er het beste gekeken naar wat VP11 letterlijk rapporteerde *“Bijvoorbeeld dat je in een conversatie zit, zeer als daar oudere mannen bij zijn, en die nemen u dan niet serieus. Het maakt niet uit wat je zegt, ze zeggen altijd dan zoiets van ‘ja meisje goed dat je studeert, proficiat’. Ik weet het niet, het lijkt een beetje alsof je zo’n dom dutske zijt. Je wordt echt minder serieus genomen”*. Seksuele intimidatie, aanranding en verkrachting en seksisme in studentenclubs werden niet verder uitgelegd. De participanten haalden gewoon aan dat dat een probleem was in deze maatschappij. Met *“machocultuur”* werd bedoeld dat mannen het altijd voor het zeggen hadden in deze samenleving. Met *“Trump”* werd er verwezen naar de vrouwonvriendelijke maatregelen die de Amerikaanse president wilt doorvoeren en ook effectief doorvoert.

Vraag 6

Tot slot werd bevraagd of de participanten zichzelf een feminist zouden noemen. Acht participanten (18.18%) antwoordden hierop “ja”. Hieronder zaten vijf vrouwen en drie mannen. Verder waren er 25 participanten (56.82%) die “nee” hadden geantwoord. Er werden hier verschillende redenen voor gegeven. Onder deze participanten zaten acht vrouwen en zeventien mannen. Als laatste was er nog een derde antwoord, namelijk de “ja, maar...”. Elf participanten (25%) gaven dit als antwoord, waaronder vijf mannen en zes vrouwen.

Er werden verschillende redenen gegeven onder de participanten die “ja” antwoordden om zichzelf te identificeren als feminist. Zo vertelde MB14 *“ik vind het gewoon heel logisch. Het leven geeft niet iedereen dezelfde kansen en niet iedereen start met dezelfde basis, maar ik vind dat wij het mensen niet moeilijker moeten maken in dat geval. Iedereen heeft het recht om zijn eigen dromen voorop te stellen en er ook voor te gaan. En wij moeten ons niet laten beïnvloeden door hoe de maatschappij ons of andere mensen ooit gerangschikt heeft, want wij staan allemaal eigenlijk op compleet dezelfde lijn”*. MB16 identificeerde zich dan weer omdat ze ook evenveel wilt verdienen als haar collega’s en niet heel de tijd het gevoel wilt hebben dat ze minder waard is dan de anderen in haar richting. VB17 had dan weer een heel andere redenering, namelijk *“Ik ben gewoon zo. Ja, ik trek me niet veel aan van hoe ik eruitzie en dat maakt mij wel feministisch. Bijvoorbeeld als je geen beha draagt, dan is dat toch zo vrij zijn en zo identificeer ik mezelf toch een beetje”*.

Er zijn ook meerdere argumenten gegeven om jezelf niet te identificeren als feminist. Zo zei VP1 *“Ik heb wel die gedachten, maar ik ga niet openlijk betogen en acties ondernemen”*. MP2 zei daarentegen *“Ik ben daar gewoon niet mee bezig”*. VP5 gaf als voorbeeld *“Omdat de term niet zo duidelijk is en omdat er een negatieve connotatie aan hangt. Ik durf niet zeggen dat ik feminist ben want dat is een scheldwoord”*. Als laatste voorbeeld zei VP27 *“de beweging focust te veel op enkel vrouwen”*.

De hoofdredenen die werd aangehaald (door negen participanten gegeven) bij de “ja, maar...”- participanten is het feit dat ze wel dezelfde ideeën delen, maar niet actief zijn of

willen zijn. Tot slot waren er nog twee overige redenen. MP9 stelde “*ja, maar niet in het extreme*” en MB32 zei “*ja, maar niet overdreven, ik ben voor gelijkheid maar niet voor double standards*”.

Aansluitend bij de vraag of de participanten zich wilden identificeren als feminist, werd ook bevraagd of de participanten ooit actief zouden zijn in een feministische beweging of ooit actief met feminisme zouden bezig zijn. Twee participanten (4.55%) hebben hier niet op geantwoord. Zeven participanten zagen zichzelf ooit actief. Van die zeven, zijn er zes vrouwelijk en één mannelijk. Vervolgens zijn er zes participanten die aanhaalden dat ze niet wisten of ze ooit actief zouden zijn. Vijf hiervan waren vrouw en één hiervan was een man. Tot slot zijn er 29 participanten die “nee” zeiden. Hiertussen zitten acht vrouwen en 21 mannen. Er werden hiervoor verschillende redenen gegeven. MP9 rapporteerde “*omdat dat enkel voor vrouwen is*”. MB15 stelde dan weer dat hij “*er niet echt mee bezig is*”. Vervolgens antwoordde MB16 “*er zijn grotere problemen*”. Tot slot waren er ook een paar participanten die te kennen gaven dat ze daar geen tijd voor hadden.

Discussie

Deze studie had als doel om een beeld te creëren over hoe mensen vandaag de dag naar feminisme kijken. De conclusies die over de resultaten getrokken kunnen worden, zijn louter van toepassing op de studenten psychologie en burgerlijk ingenieur van de Katholieke Universiteit Leuven. Zij representeren niet de algehele Vlaamse gemeenschap, vanwege onder andere het gebrek aan variëteit qua leeftijd, etniciteit, religie... Er was in deze studie een goed evenwicht tussen mannen en vrouwen en studenten burgerlijk ingenieur en studenten psychologie. Het is opvallend dat er nauwelijks verschillen zijn teruggevonden tussen deze twee richtingen. Mogelijks kan dit betekenen dat de resultaten van de twee richtingen toch deels veralgemeend kunnen worden zodat men een beeld krijgt over de studenten aan de Katholieke Universiteit Leuven in het algemeen. Er zal nu vraag per vraag overlopen worden wat de conclusies en bedenkingen zijn, met het oog op de onderzoeksvraag.

Hoewel de Belgische media vaak laat uitschijnen dat er een negatieve connotatie rond feminisme hangt, is dit niet helemaal terug te vinden in de resultaten. Slechts één op de vier participanten rapporteerde enkel een negatieve connotatie. De grote meerderheid rapporteerde wel negatieve connotaties, maar compenseerde dit door ook positieve connotaties te vermelden. Het aandeel negatieve connotaties vermindert zelfs wanneer er gekeken wordt naar hoe de participanten deze connotaties verwoordden. Een deel was het immers niet eens met deze connotaties, maar vermeldde die connotaties toch aangezien zij de indruk hadden dat die connotaties in de samenleving leefden. Er heerst dus eerder een idee dat er een negatieve connotatie aan verbonden is, dan dat dit effectief het geval is. In welke mate personen het precies eens zijn met de connotaties, zal vervolgonderzoek moeten uitwijzen. Er kan echter niet gesteld worden dat dit echt positieve resultaten zijn, aangezien slechts één op de vijf participanten enkel een positieve connotatie rapporteerde. Als er puur kwantitatief gekeken wordt, naar hoe vaak positieve connotaties vermeld zijn (44 keer) en hoe vaak negatieve connotaties vermeld zijn (77 keer), dan valt het op dat mensen, eenmaal met een negatieve connotatie in het hoofd, aan meer negatieve dingen kunnen denken dan aan positieve. Dit kan problematisch zijn voor de feministische beweging.

Opvallend hierbij is wel dat bij de positieve connotaties, voornamelijk de vrouwen aanwezig waren en bij de negatieve connotaties voornamelijk de mannen. Dit kan erop wijzen dat mannen een negatiever beeld hebben over feminisme dan vrouwen. De connotaties die gegeven werden waren deels verrassend doordat ze niet helemaal overeenkomen met associaties die in voorgaand onderzoek of in de media beschreven werden. Ongeveer de helft van de participanten associeerde feminisme met gelijkheid en opkomen voor je rechten. Dit zijn positieve dingen. Tegen de bevindingen van Swirsky en Angelone (2014) in, werden associaties zoals “BH-verbranders” en “lesbiennes” niet gevonden. “Feminazi’s”, “extremisten”, “mannenhaters” en “niet scheren” werden wel in deze studie teruggevonden, hoewel mannenhaters hier wel maar door drie participanten is aangehaald, terwijl de media en studies toch aangeven dat dit een veelvoorkomend beeld is. Wat relatief nieuw is, is het idee dat feministen geen gelijke rechten willen maar dat ze meer rechten willen dan mannen. Deze associatie kwam niet echt naar boven in andere studies,

terwijl die in deze studie toch sterk aanwezig is (34.09% van de kandidaten haalde deze associatie aan).

Als er gekeken wordt naar waar deze connotaties nu vandaan komen, is de media het sterkst vertegenwoordigd. Deze studie geeft een idee over hoe sterk de invloed van de media op onze ideeën is. Zo heeft Emma Watson zich geuit als feministe en ze is daarmee ook vaak in het nieuws gekomen. Dit heeft duidelijk een invloed gehad op de ideeën van de participanten, aangezien zij de enige feministe is die door hen genoemd wordt. Hetzelfde geldt voor feministische organisaties. Femen is de laatste jaren regelmatig in het nieuws gekomen met hun acties met vrouwen in bloot bovenlijf. Femen is de enige vernoemde organisatie en ook de blote borsten werden vaak door participanten vermeld.

Van de 44 participanten waren er twintig die twijfels hadden over de term en twaalf van hen opteerden zelfs voor een verandering van de term. Er kan dus gesteld worden dat er wel degelijk problemen zijn met de term. Misschien is het interessant voor de feministische beweging om dit mee te nemen naar de toekomst en om na te denken over hoe ze dit negatieve beeld rond de term kunnen veranderen. Sommige participanten vonden bijvoorbeeld dat de term te veel nadruk legde op de vrouw en haalden dit achteraf ook aan als reden om zichzelf geen feminist te noemen. Moet er inderdaad aan een verandering van de term gedacht worden? Of wat kan het feminisme doen om dit beeld dat rond de term heerst op te krikken? Ter illustratie, Smits (2013) betoogt dat een nieuwe naam alleen niet werkt, aangezien het negatieve imago dat rond feminisme hangt dan niet noodzakelijk mee verandert. Zij is voorstander van een herdefiniëring en imagoverbetering van het feminisme, in plaats van een naamsverandering. Concreet zou zij dit praktiseren door bijvoorbeeld meer blootstelling aan feminisme, dit zorgt voor een positieve waardering van feministen en voor het besef dat de feministische beweging van belang is. Uit haar studie bleek dat de participanten vonden dat feminisme zich meer moest aanpassen aan deze tijd. Feminisme moest moderner worden en niet meer doen denken aan de eerste en tweede feministische golf. De participanten opteerden voor het uitbreiden van de agenda buiten enkel *rechten* naar nieuwe onderwerpen zoals eetstoornissen en seksuele gezondheid. Verder vonden ze het belangrijk dat het feminisme elementen zoals etniciteit, klasse en geaardheid meenam. Het

feminisme moest zich echter ook bezighouden met nieuwe elementen, namelijk het samenwerken met mannen, humor, een hip en modern uiterlijk en rolmodellen. Dit is één manier om naar deze problematiek te kijken. Er zijn er natuurlijk nog vele anderen, kijk bijvoorbeeld naar de voorstellen van de participanten die in het resultatengedeelte vernoemd zijn.

Is feminisme ook iets voor mannen? Uit de literatuurstudie bleek dat men een feminist vaak definieert als iemand die vrouwelijk is (Houvouras & Carter, 2008). Betekent dit dat mensen denken dat mannen geen feminist kunnen zijn? Dit onderzoek doet ons vermoeden dat dit idee niet leeft onder de participanten. Bijna alle participanten vonden immers dat mannen ook feminist konden zijn. Ook bij de vraag of feminisme nuttig is voor mannen luidde de meerderheid (namelijk drie op de vier participanten) van de antwoorden ja. De redenen die gegeven werden als verklaring hiervoor doen echter vermoeden dat de participanten toch niet echt zo goed wisten waarom. Zo gaven de meeste participanten simpelweg als reden dat gelijkheid nu eenmaal beter is voor de samenleving. Zij konden dit niet verder uitleggen. Of de participanten echt het gevoel hadden dat het voordelig was, maar niet goed wisten waarom, of dat ze dat eerder zeiden omwille van sociaal wenselijk gedrag (participanten zouden mogelijks kunnen denken dat dat het meest sociaal wenselijke antwoord is), is niet duidelijk. Ook hier zit mogelijks iets interessants in voor de feministische beweging. De beweging zou bijvoorbeeld meer in de kijker kunnen zetten waarom feminisme inderdaad ook voordelig is voor mannen. Denk bijvoorbeeld maar aan, zoals drie participanten ook aanhaalden, de bevrijding van rolpatronen.

In de literatuurstudie waren er mensen die twijfelden aan de relevantie van feminisme vandaag de dag. Dat is in deze studie niet echt het geval, aangezien de meerderheid van de participanten aanhaalden dat het feminisme wel degelijk nog nut heeft momenteel. Slechts vier participanten stelden van niet. De meest aangehaalde reden (met voorsprong) waarom feminisme nog nodig is, was de loonkloof. Dit is een interessant gegeven. Hoe komt het dat de meeste participanten hieraan denken, het feminisme is immers toch met veel verschillende zaken bezig? Misschien dat ook hier de rol van de media bij betrokken is. In het algemeen valt wel te stellen dat de participanten het meest bezig zijn met seksisme op gebied van werk.

Zo staan zowel loonkloof, carrièrevlak en het glazen plafond in de top vijf van de meest vermelde argumenten. Aangezien de studenten zelf meestal nog niet veel werkervaring achter de rug hebben, is het opvallend dat zij toch deze problematieken aanhalen en bijvoorbeeld geen seksistische problematieken in verband met het studentenleven. Dat is immers toch de cultuur waar zij momenteel het meest mee in aanraking komen.

De resultaten uit deze studie komen gedeeltelijk overeen met de uitspraken van Swirsky en Angelone (2016). Zij stelden dat 63% van de vrouwen feministische doeleinden steunen terwijl maar 25% zichzelf feministe zou noemen. In deze studie noemden 18.18% van de participanten zichzelf feminist. Er waren ook nog elf participanten (25%) die zich niet echt feminist zouden noemen, maar inderdaad wel de ideeën steunen. De redenen die gegeven werden waarom mensen zichzelf niet willen identificeren als feminist, zijn gelijkaardig aan deze die in het literatuuronderzoek naar boven zijn gekomen. Zo haalde VP5 bijvoorbeeld de negatieve connotatie aan. Dit argument was echter niet zo frappant aanwezig als in andere studies. Redenen zoals de dichotome presentatie van feminisme, het geloof dat feminisme niet langer nodig is en een waargenomen gebrek aan culturele of sociale relevantie, kwamen hier niet ter sprake. De meest gegeven redenen waarom mensen zich niet wilden identificeren waren in dit onderzoek (1) participanten waren er simpelweg niet mee bezig en (2) de focus ligt te hard bij de vrouw. Bij de “ja, maar...” participanten was de hoofdreden dat ze zichzelf geen feminist noemen, dat ze er niet actief mee bezig waren. Dit komt overeen met de bevindingen van Swirsky en Angelone (2016).

Er waren zeven participanten die zeiden dat ze zichzelf ooit actief zien in de feministische beweging. Als voorbeelden werden aangehaald dat ze wilden strijden voor een gelijk loon of tegen de objectivering van de vrouw. Opvallend was dat er maar twee van de zeven bij de vorige vraag aangaven dat ze zichzelf feminist zouden noemen. Vervolgonderzoek is nodig indien we dit willen verklaren. Wanneer er verder doorgevraagd werd, gaven drie participanten (die rapporteerden dat ze niet actief zouden zijn) aan wanneer zij, volgens henzelf, ooit wel actief zouden worden. De bedoeling van het doorvragen was oorspronkelijk dat zij bijvoorbeeld een politieke gebeurtenis beschreven die hen de grens van non-actief naar actief zou doen oversteken. Zo'n politieke gebeurtenis werd echter niet

gegeven. Wat wel interessant was, was dat de drie participanten een zeer gelijkaardige reden gaven om mogelijks ooit actief te worden. Zo stelde VP1 *“Wanneer ik persoonlijk voel dat ik minder kansen heb”*. VP18 zei vervolgens *“Stel dat er ooit een gebeurtenis komt waarbij ik zelf geconfronteerd word”*. En tot slot rapporteerde MB34 *“Vanaf ik zelf in mijn buurt merk van dit is niet ok, als ik merk dat mijn vriendinnen ervan afzien”*. Zij gaven dus alle drie aan dat ze actief zouden worden wanneer zij persoonlijk door seksisme getroffen zouden worden. Dit strookt met het literatuuronderzoek.

Er zijn verder nog een drietal zaken die opvallend waren bij het afnemen en coderen van de interviews. Ten eerste, zoals ook in de literatuurstudie bleek, leek het een paar keer dat participanten niet goed wisten wat feminisme juist inhield. Wanneer bijvoorbeeld werd gevraagd waar feminisme juist voor staat, hadden sommige participanten het erg moeilijk met het vinden van een antwoord. Er werd soms lang nagedacht en zelfs aangehaald dat ze het niet goed wisten. Kijk bijvoorbeeld naar MB15 *“Ik weet niet zo goed wat het inhoudt...”*. VP36 haalde aan *“Euh, dat vind ik nogal een moeilijke vraag, want dat is eigenlijk iets waar ik niet de definitie ofzo van ken”*. Het lijkt alsof sommige participanten nog nooit eerder over het onderwerp nagedacht hebben.

Ten tweede lijkt het dat participanten feminisme louter en alleen linken aan het man-vrouw vraagstuk. Er werden bijvoorbeeld geen minderheidsgroepen door de participanten bij de strijd van het feminisme betrokken. Er werd niets gezegd over bijvoorbeeld de discriminatie van zwarte vrouwen. Hoewel de feministische beweging ook sterke verbanden heeft met de holebi-beweging, was er ook geen enkele participant die holebi's of transgenders vermeldde.

Ten derde was het opvallend dat er een aantal incongruenties waren. Zoals daarnet vermeld, zijn er een aantal participanten die zich niet wilden identificeren als feminist, maar toch aangaven dat ze zichzelf ooit actief zagen in de feministische beweging. Dit zijn niet de enige incongruenties in het onderzoek. Zo stelde MP10 bijvoorbeeld dat het feminisme een strijd creëerde tussen mannen en vrouwen en dat het feminisme vrouwen boven mannen wou plaatsen. Deze participant zou zichzelf dan ook geen feminist noemen. Hij vond echter wel dat het feminisme voordelen had voor mannen. Deze participant was niet de enige met deze mening. Het is niet duidelijk hoe we deze incongruenties kunnen verklaren. Ze wijzen

er misschien op dat mensen hun mening nog niet definitief gevormd is en dat deze mensen mogelijks, mits de juiste overtuigingswijzen, nog op de feministische kar kunnen springen.

Beperkingen

Deze studie heeft een aantal beperkingen. Ten eerste kunnen er vanwege de kleine leeftijdsverschillen geen conclusies getrokken worden op basis van leeftijd. Ten tweede is er ook weinig variëteit in de participanten. Vanwege de homogene groep van studenten aan de Katholieke Universiteit Leuven zijn er bijvoorbeeld geen etnische minderheidsgroepen bevroegd kunnen worden. Dit had echter wel een meerwaarde kunnen zijn. Culturele tradities in veel etnische groepen verschillen van de dominante cultuur, en de mensen van deze etnische minderheidsgroepen verschillen dus misschien in hun bereidheid om zich te identificeren als feminist (Roy, Weibus & Miller, 2007). Binnen het mainstream feminisme heerst er de tendens om te focussen op de ervaringen van blanke, middenklasse vrouwen. Hierdoor voelen zij die hierbuiten vallen zich gediscrimineerd en uitgesloten (Crenshaw, 1989). Het mainstream feminisme sluit dus mogelijks minderheden uit door hun ervaringen te minimaliseren, waardoor zij het gevoel hebben dat zij geen “deel zijn van de groep”. Er wordt binnen het feminisme vaak weinig aandacht geschonken aan vrouwen met een lage socio-economische status (Reid, 1993). Zwarte vrouwen ervaren vaak dubbele discriminatie, namelijk zowel discriminatie op vlak van huidskleur als op vlak van geslacht. Doordat feminisme zich voornamelijk focust op seksisme en niet op racisme, zullen zij zich mogelijks minder snel bij een feministische groepering aansluiten. Er is maar weinig onderzoek gevoerd naar etnische verschillen in traditionele attitudes, stereotypes over feministen en de omvang waarmee deze variabelen feministische identiteit voorspellen. Een aantal studies wijzen erop dat vrouwen uit etnische-minderheidsgroepen meer kans hebben dan blanke vrouwen om negatieve stereotypes over feministen te hebben. Deze tendens interageert wel niet met het voorspellen van een feministische identiteit (Robnett, Anderson & Hunter, 2012). Naast etnische minderheidsgroepen is er ook niet gevaagd achter bijvoorbeeld de religie, de seksuele geaardheid of de socio-economische status van de participanten. Hier werd voor gekozen om de participanten zich comfortabel te laten voelen en hun privacy te behouden om op die manier de responsen te maximaliseren, maar hierdoor kunnen er minder

conclusies getrokken worden. Vanwege deze redenen, en aangezien enkel hoogopgeleide (want studenten van de Katholieke Universiteit Leuven) participanten deelnamen, moet er erg voorzichtig omgegaan worden met het generaliseren van deze data.

Conclusie

Deze studie onderzocht het beeld dat vandaag de dag heerst rond feminisme. Ongeveer de helft van de participanten rapporteerde zowel positieve als negatieve connotaties, iets minder dan een kwart rapporteerde enkel positieve connotaties en een laatste kwart rapporteerde enkel negatieve connotaties. Deze resultaten zijn positiever dan zou verwacht worden wanneer gekeken wordt naar wat er in de media gezegd of geschreven wordt.

Dit wil echter niet zeggen dat de resultaten echt positief genoemd kunnen worden. Het is duidelijk dat er nog steeds een erg negatief beeld heerst over feminisme. Mensen houden vast aan valse stereotypes. Het is in sommige opzichten zelfs zorgwekkend dat studenten zo'n uitspraken maken, zeker als er rekening gehouden wordt met het feit dat er waarschijnlijk een positieve bias in de resultaten is. Denk bijvoorbeeld maar aan al de participanten die dachten dat het feminisme wilt dat vrouwen meer rechten krijgen dan mannen of de participant die dacht dat feministen op mannen sloegen.

De participanten met enkel een positieve connotatie waren voornamelijk vrouwelijk en de participanten met enkel een negatieve connotatie waren voornamelijk mannelijk. Verder werden er zo goed als geen verschillen gevonden tussen studenten burgerlijk ingenieur en studenten psychologie. Ook tussen man en vrouw werden er, op het bovenvermelde na, weinig verschillen gevonden. Dit is mogelijks te wijten aan de kleine steekproefgrootte. Verder toont deze studie het belang aan van de potentieel grote invloed van de media. De media beïnvloedt onze gedachten en ideeën en dit geldt dus ook voor ideeën en gedachten omtrent het feminisme. Verder bevestigt deze studie grotendeels de *feminist paradox*. Hoewel ongeveer drie kwart van de participanten positieve gedachten

hadden over het feminisme, wou slechts 18.18% van de participanten zich met zekerheid feminist noemen.

Dit onderzoek was erg explorierend en kan een basis vormen om verder onderzoek op te bouwen. Ten eerste zou het interessant zijn om te onderzoeken of de resultaten zouden verschillen indien er niet gevraagd werd naar feminisme, maar naar feminist.

Ten tweede is het ook boeiend om leeftijdsverschillen verder te onderzoeken. In deze studie hebben de participanten ongeveer dezelfde leeftijd (tussen 17 en 26 jaar). Dit geeft uiteraard geen algemeen beeld over hoe mensen naar feminisme kijken in de samenleving. Het is immers mogelijk dat het studentenpubliek op een heel andere manier naar deze thematiek kijkt dan bijvoorbeeld werkende mensen of bejaarden. Zo zijn studenten bijvoorbeeld vaak nog niet echt geconfronteerd geweest met seksisme op de werkvloer.

Ten derde toont deze studie welke connotaties er aan “feminisme” gegeven worden, maar niet waar deze connotaties vandaan komen. In een vervolgonderzoek zou dit een nieuwe onderzoekspiste kunnen zijn.

Ten vierde is het van belang om het voortduren van de mythe van feministen als manhaters in de media verder te onderzoeken. De media beïnvloedt namelijk sterk de publieke opinie en daardoor het gegeven of mensen zich wel of niet identificeren als feminist.

Ten vijfde is het ook interessant om de dubbele connotatie die rond “betogingen” en “activisten” hangt te onderzoeken. Voor sommigen is dit iets positiefs, het is goed dat mensen op die manier strijden voor gelijke rechten. Voor anderen is dit echter iets negatiefs, zij vinden dit bijvoorbeeld te extreem. Vanwaar komt dit negatief beeld rond betogingen, hoe hard beïnvloedt dat beeld de connotatie in het algemeen en hoe kan de feministische beweging het beeld rond betogingen een positieve draai geven?

Tot slot is de onder-representatie van minderheids- en gemarginaliseerde groepen binnen de feministische beweging een grote kritiek geweest op de beweging in zijn geheel (Hooks, 2000). Verder onderzoek zou dus zeker de verschillen tussen etniciteiten in verband met hun visie op feminisme moeten onderzoeken. Net zoals het interessant is om te weten of bijvoorbeeld lesbische vrouwen of homoseksuele mannen dezelfde visie hebben omtrent

feminisme als heteroseksuelen. Hetzelfde geldt voor religie, socio-economische status, nationaliteit...

Epiloog

Wat kan deze studie nu mogelijks betekenen voor het feminisme? Desondanks de beperkingen van deze studie, representeert deze studie een poging tot het kwalitatief onderzoeken van hoe mensen naar feminisme kijken.

Ten eerste toont de studie ons dat er nog een lange weg te gaan is. Er is duidelijk nog een groot probleem met de opvattingen die er bestaan omtrent feminisme. Er is nog veel werk om jongeren (de toekomst) actief te krijgen en er is een *shift* nodig om het feminisme optimaal op de politieke kaart te zetten. De studie geeft ons echter ook hoop dat dit geen onmogelijke strijd is. Een grote groep participanten zit tussen de uitsluitend positieve en de uitsluitend negatieve connotaties. Er werden verder ook enkele incongruenties teruggevonden. Misschien betekent dit dat de mening van deze participanten nog niet volledig gevormd is en dat zij dus nog overtuigd kunnen worden van het belang van feminisme. Een aantal participanten gaven ook aan dat zij eigenlijk niet veel wisten over feminisme of nooit met het thema bezig waren. Het lijkt niet onmogelijk om hier iets aan te veranderen.

Ten tweede brengt deze studie een aantal misvattingen over het feminisme naar boven. Zo blijkt dat een deel van de participanten denkt dat feministen geen gelijkheid willen, maar meer rechten voor vrouwen dan voor mannen. Ook connotaties zoals “mannenhater” blijven in deze studie aanwezig. Door te weten waar er misvattingen over bestaan, kan er beter op ingespeeld worden. Dit toont een aantal aandachtspunten voor het feminisme. Zo kan er hier bijvoorbeeld uit afgeleid worden dat de feministische beweging meer hun open karakter omtrent mannen in de kijker moet zetten. Het feminisme moet meer de rol van mannen in de beweging tonen, om zo dat negatieve, man-hatende beeld weg te kunnen werken. Dit zou misschien ook de negatieve gedachte rond de term (namelijk dat de term zich enkel op vrouwen focust) kunnen keren.

Ten derde toont de studie ons welke ideeën het meeste leven. Zo blijkt de loonkloof momenteel populair te zijn. De feministische beweging zou hierop kunnen inspelen om zo de strijd voor gelijk loon te boosten.

Ten vierde geeft de studie ideeën op vlak van mobilisatie en sensibilisatie. Een positieve boodschap overbrengen is noodzakelijk. De feministische beweging moet positieve zaken zoeken en daarop verder bouwen. Het basiselement van het feminisme, gelijkheid, is bijvoorbeeld erg vaak aangehaald en telkens als iets positief beschouwd. Het is dan ook belangrijk dat het feminisme hierop verder bouwt en positieve strijdpunten naar voren schuift (bijvoorbeeld de loonkloof). Het lijkt er ook op dat concrete voorstellen de participanten het meeste aanspreken.

Ten vijfde geeft de studie aan dat de feministische beweging grondig moet nadenken over een herdefiniëring van de term “feminisme”, aangezien er momenteel veel dubbele gevoelens over bestaan.

Tot slot moet de feministische beweging grondig nadenken over het belang van de media. Aangezien de negatieve connotatie voornamelijk afkomstig is van de media, is het belangrijk dat zij de media zo optimaal mogelijk proberen te benutten. Momenteel komen enkel de meest “extreme” gevallen in het nieuws, zou dit eventueel veranderd kunnen worden? En hoe zouden deze “extremere” gevallen ook in een positiever daglicht geplaatst kunnen worden? Ook feministische journalisten zouden eens moeten nadenken over hoe zij feminisme in beeld brengen. Ter voorstel; misschien kan de feministische beweging een mediacampagne beginnen die het feminisme terug in een positief daglicht plaatst. Dit op twee fronten: enerzijds inspeland op de zaken die voor mensen goed aanvoelen en anderzijds op de zaken die beter kunnen. Het positieve zou bijvoorbeeld een media-actie kunnen zijn rond de strijd voor gelijke rechten op de werkvloer. Op die actie komen best ook veel jonge mensen aan bod, zodat het een voorbeeld kan zijn en laat zien dat feminisme ook iets voor jonge mensen is. Het actieve aspect is belangrijk, omdat dat momenteel negatief wordt gepercipieerd. Om een evenwicht te bieden aan extreme gevallen in de media zoals Femen, moet de feministische beweging vooral nadenken over inclusieve, krachtige acties die veel mensen zullen aanspreken. Acties geven nu ook eenmaal aan wat de strijdpunten zijn.

Literatuuronderzoek

- Anderson, K. J., & Kanner, M. (2009). Are feminists man haters? Feminists' and nonfeminists' attitudes toward men. *Psychology of Women Quarterly*, 33, 216-224.
- Aronson, P. (2003). Feminist or “postfeminists”? Young women’s attitudes toward feminism and gender relations. *Gender & Society*, 17, 903-922. doi: 10.1177/0891243203257145.
- Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the intersection of race and sex: A black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory, and antiracist politics. *University of Chicago Legal Forum*, 139-167.
- Crossley, A. D. (2010). "When it suits me, I'm a feminist:" international students negotiating feminist representations. *Women's Studies International Forum*, 33(2), 125-133.
- Dienst Diversiteitsbeleid (KU Leuven). (2012). *Nota Gender en Studenten*. Geraadpleegd van <https://www.kuleuven.be/diversiteit/pdf/20130927%20Gender%20en%20Studenten%20Openbaar.pdf>
- Downing, N. E., & Roush, K. L. (1985). From passive acceptance to active commitment. *The Counseling Psychologist*, 13, 695-709.
- Eisele, H., & Stake, J. (2008). The myth of postfeminism. *Gender and Society*, 17, 878-902. doi: 10.1177/0891243203257639.
- Evers, J. (2015). *Kwalitatief interviewen: kunst én kunde*. Den Haag, Nederland: Boom Lemma.

- Haddock, G., & Zanna, M. P. (1994). Preferring “Housewives” to “Feminists”:
Categorization and the Favorability of Attitudes Toward Women, *Psychology of Women Quarterly*, 18, 25-52.
- Hall, E. J., & Salupo Rodriguez, M. (2003). The myth of postfeminism. *Gender and Society*, 17, 878-902. doi: 10.1177/0891243203257639.
- Hooks, B. (2000). *Feminist theory: From margin to center*. Cambridge: South End Press.
- Houvouras, S., & Scott Carter, J. (2008). The F word: College students’ definitions of a feminist. *Sociological Forum*, 23, 234-256. doi: 10.1111/j.1573-7861.2008.00072.
- Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen. Geraadpleegd van <http://igvm-iefh.belgium.be/nl/onderzoek>
- Jackson, L. A., Fleury, R. E., & Lewandowski, D. A. (1996). Feminism: Definitions, support, and correlates of support among female and male college students. *Sex Roles*, 34, 687-693. doi: 10.1007/BF01551502.
- Jenen, J., Winquist, J., Arkkelin, D., & Schuster, K. (2009). Implicit Attitudes Towards Feminism. *Sex Roles*, 60, 14-20. doi:10.1007/s11199-008-9514-3.
- Lee, J. (2014, 12 juni). *Feminism Has a Bra-Burning Myth Problem*. Geraadpleegd van <http://time.com/2853184/feminism-has-a-bra-burning-myth-problem/>
- Plochg, T., Juttman, R. E., Klazinga, N. S., & Mackenbach, J. P. (2007). *Handboek gezondheidszorgonderzoek*. Houten, Nederland: Bohn Stafleu van Loghum.
- Reid, P. T. (1984). Poor women in psychological research: shut up and shut out. *Psychology of Women Quarterly*, 17, 133-150. doi: 10.1111/j.1471-6402.1993.tb00440.

- Reulink, N., & Lindeman, L. (2005). *Kwalitatief onderzoek*. Geraadpleegd van [http://cs.ru.nl/~tomh/onderwijs/om2%20\(2005\)/om2_files/syllabus/kwalitatief.pdf](http://cs.ru.nl/~tomh/onderwijs/om2%20(2005)/om2_files/syllabus/kwalitatief.pdf)
- Robnett, R. D., Anderson, K. J., & Hunter, L. E. (2012). Predicting feminist identity: Associations between gender-traditional attitudes, feminist stereotyping, and ethnicity. *Sex Roles, 67*, 143-157. doi: 10.1007/s11199-012-0170-2.
- Roy, R. E., Weibust, K. S., & Miller, C. T. (2007). Effects of stereotypes about feminists on feminist self-identification. *Psychology of Women Quarterly, 31*, 146-156.
- Sheila, A. (1999). Against the F-word. *Off Our Backs, 29(11)*, 12-17. Geraadpleegd van <http://www.jstor.org/stable/20836510>
- Smits, L. (2013). *Feminisme.... Uughh* (Faculty of Humanities Theses). Geraadpleegd van <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/280213>
- Swirsky, J. M., & Angelone, D. J. (2014). Femi-nazis and bra burning crazies: A qualitative evaluation of contemporary beliefs about feminism. *Current Psychology, 33*, 229-245.
- Swirsky, J. M., & Angelone, D. J. (2016). Equality, empowerment, and choice: what does feminism mean to contemporary women? *Journal of Gender Studies, 25(4)*, 445-460. doi:10.1080/09589236.2015.1008429.
- Twenge, J. & Zucker, A. (1999). What is a Feminist? Evaluations and Stereotypes in Closed- and Open-Ended Response. *Psychology of Women Quarterly, 23*, 591-605.
- Walsh, W. B., & Heppner, M. J. (2006). *Handbook of career counseling for women*. Mahwah: Erlbaum.

Yakushko, O. (2007). Do feminist women feel better about their lives? Examining patterns of feminist identity development and women's subjective well-being. *Sex Roles, 57*, 223-234.

Zucker, A., & Bay-Cheng, L. Y. (2010). Minding the gap between feminist identity and attitudes: the behavioral and ideological divide between feminists and non-labelers. *Journal of Personality, 78*, 1895-1924. doi: 10.1111/j.1467-6494.2010.00673.

Bijlagen

Bijlage 1: Online Oproep

KU LEUVEN

FACULTEIT SOCIALE WETENSCHAPPEN
MASTER GENDER EN DIVERSITEIT

DEELNEMERS GEZOCHT!

- ▶ Wat? Mondeling een korte vragenlijst beantwoorden
- ▶ Wie? Studenten psychologie en studenten burgerlijk ingenieur
- ▶ Duur? 15-20 minuten
- ▶ Vergoeding? Maak kans op een FNAC-bon van 25 euro
- ▶ Interesse? Mail naar silke.roover@student.kuleuven.be

Bijlage 2: Vragenlijst

- Welke connotatie komt er bij je op als je het woord “feminisme” hoort? Heel spontaan, aan wat denk je dan?
 - o Hoe zou jij feminisme beschrijven?
 - o Die connotatie, kan je daar voorbeelden van geven? Uitspraken?
- Wat vind je van de term “feminisme”?
 - o Goede beschrijving? Goed gekozen? Duidelijk? Ben je het eens met de term?
 - o Wat kunnen we doen om de term of het beeld rond de term te verbeteren? (Bv. een andere term kiezen, een herwaardering, een...?)
- Kunnen ook mannen feminist zijn? Is feminisme iets voor zowel mannen als vrouwen?
 - o Waarom wel/waarom niet?
- Is feminisme ook voordelig voor mannen?
 - o Waarom wel/waarom niet?
- Feminisme vandaag de dag, is dat nog nodig?
 - o Waarom wel/waarom niet?
 - o Indien ze niet naar België verwijzen, vragen wat hun mening is over feminisme in België.
- Zou je jezelf een feminist noemen?
 - o Waarom wel/waarom niet?
 - o Zie je jezelf ooit actief in een vrouwenbeweging?
 - o Wat zou jou actief kunnen maken?
- Tot slot, ken je zelf feministen of mensen die daar actief mee bezig zijn?

Bijlage 3: Geïnfomeerde Toestemming

Medewerking aan onderzoek

- Hierbij bevestig ik (naam) vrijwillig deel te nemen aan een onderzoeksinterview van de Master Gender en Diversiteit.

Dit onderzoek bestaat uit een eenmalig gesprek over de connotatie bij het woord "feminisme".

- Hierbij krijg ik ook de bevestiging ten eerste, dat ik op om het even welk ogenblik en voor om het even welke reden mijn *vrijwillige deelname* aan dit interview mag *stopzetten*. Ten tweede, dat de gegevens van dit interview op een *volledig anonieme* manier verwerkt zullen worden. En ten derde, dat ik steeds om *meer inlichtingen* over het interview mag vragen.

Datum Handtekening

|

Silke De Roover
TEL + 32 91 162
E-MAIL: silke.roover@studens.kuleuven.be

ASSOCIATIE
KU LEUVEN